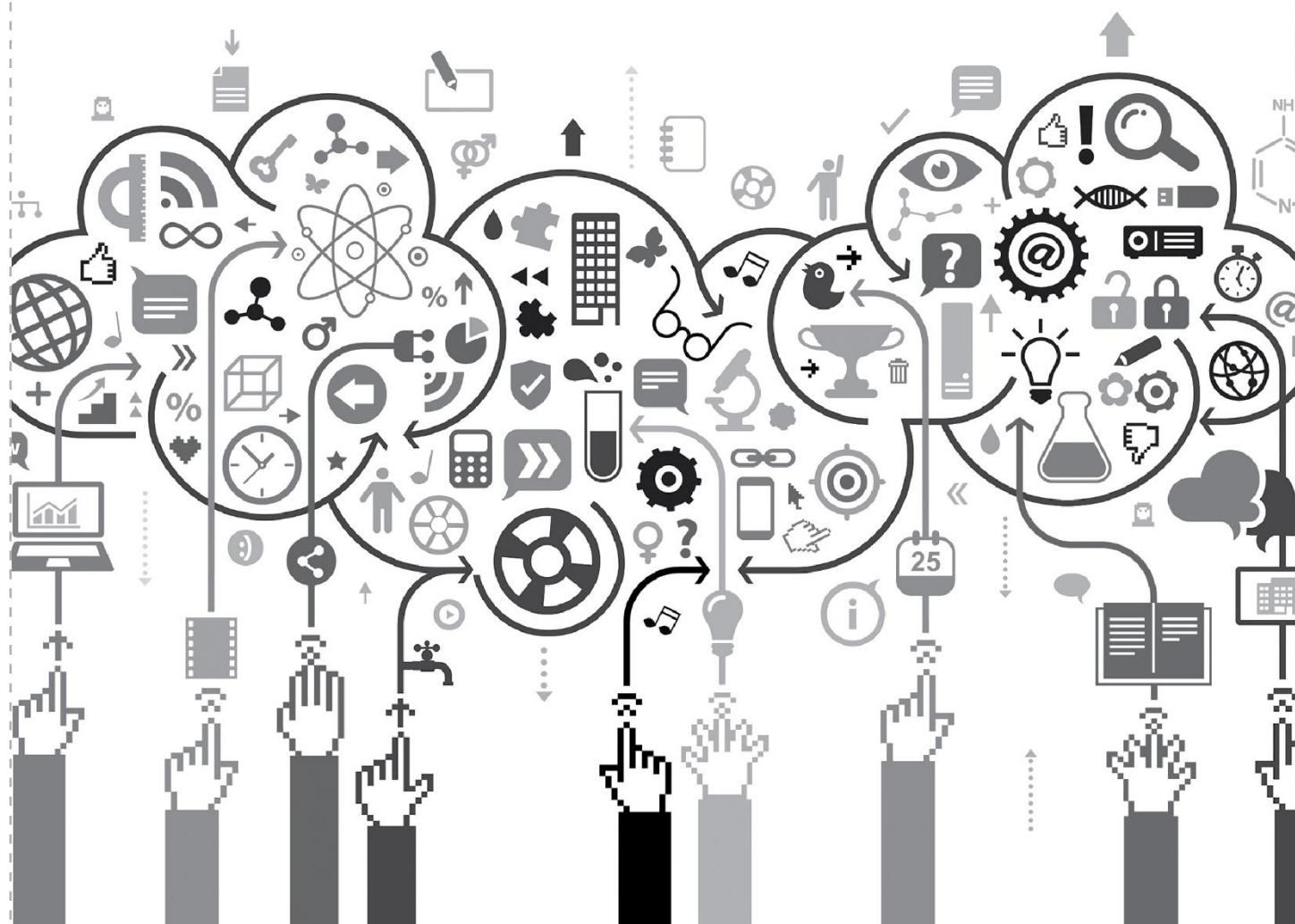

ŠIFRA
UČENIKA

MATURSKI I STRUČNI ISPIT

CRNOGORSKI-SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

ŠKOLSKA 2022/2023.

VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja.

Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.

Test MORA biti ČITKO napisan hemijskom olovkom. Učenik/učenica može da piše ćirilicom ili latinicom, pisanim ili štampanim slovima, ekavskim ili ijekavskim izgovorom, jotovanom ili nejotovanom varijantom. Ako piše štampanim slovima, MORA istaći veliko slovo.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem funkcionalnog teksta
- pisanjem eseja

Uz test si dobio/dobila **list za odgovore** za zadatke višestrukog izbora.

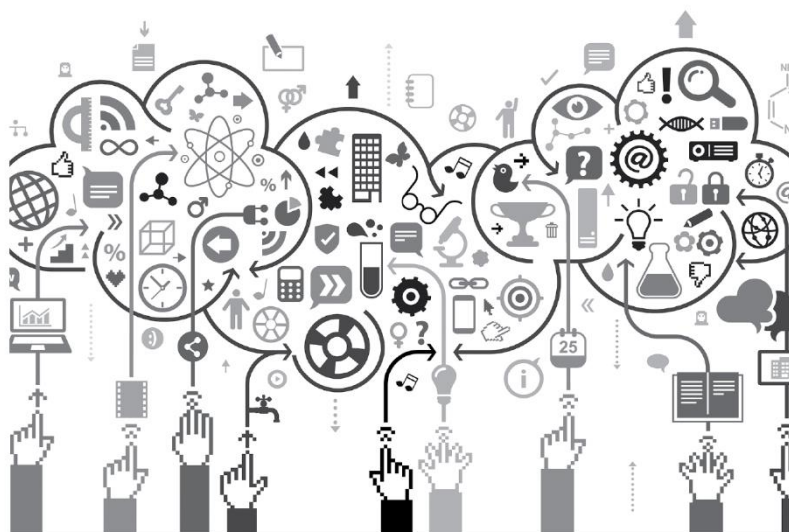
Potrebno je da na odgovarajuće mjesto pažljivo **prepišeš** svoje odgovore.

Zadatak će se vrednovati s nula bodova:

- **ako je odgovor netačan**
- **ako odgovor na zadatak višestrukog izbora NIJE prenijet na list za odgovore**
- **ako je zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor**
- **ako je nečitko napisan odgovor/esej**
- **ako je odgovor/funkcionalni tekst/esej napisan grafitnom olovkom**
- **ako funkcionalni tekst /esej NIJE napisan na predviđenom mjestu, već samo na listovima za koncept (pisanje koncepta nije obavezno)**

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.

Srećno!

VAŽNO!

**„KANDIDAT GUBI PRAVO
POLAGANJA ISPITA,
U TOM ISPITNOM ROKU,
KADA SE U TOKU, ODNOSNO
POSLIJE ISPITA, UTVRDI DA SE
SLUŽIO NEDOZVOLJENIM
SREDSTVIMA, DA JE PREPISAO
TUĐI ZADATAK ILI DA JE DAO
SVOJ ZADATAK DRUGOM.“**

*(član 24 Pravilnika o načinu, postupku i vremenu
polaganja maturalnog ispita u gimnaziji,
odnosno član 27 Pravilnika o načinu i postupku
polaganja stručnog ispita za učenike
koji nastavljaju obrazovanje)*

ŽIVOT MONA LIZE

Jednoga dana 1480. godine jedan mladi i bogati *lanaiolo*, ili proizvođač vunene tkanine, ušao je u firentinsku poresku kancelariju i ispunio poresku prijavu. Upisao se kao Antonio Marija de Gerardini, sin Nolda, sa stanom u Viji mađo, u četvrti San Spirito, otac djevojčice Lize, godinu dana stare, bez početnog uloga za miraz. To dijete postaće poznata Mona Liza.

Ko je bila mala Liza de Gerardini koja je stoljećima zanimala svijet i izbjegavala sva pitanja osmijehom svojih blagih smeđih očiju? Zašto se ta bogata i patricijska djevojka sa petnaest godina udala za trgovca svilom koji je bio dvaput stariji od nje i dvaput udovac? Zašto je sa dvadeset četiri godine pozirala za portret koji njen muž nije poručio, koji nikada nije posjedovao i na kojem je naslikana bez burme? I kose spuštene niz lice, kao što nose djevojke, a što je potpuno neprilično za jednu uvaženu matronu?

I kako to da je Da Vinči slikao tu firentinsku domaćicu, on koji skoro nikoga nije poznao u Firenci poslije dvadeset četiri godine odsustva iz tog grada i nije tražio narudžbine za portrete? Zašto je tako dugo i tako mnogo radio na jednom malom komadu topolovine, on koji se lako umarao četkom i koji svoja najveća djela nije dovršio? Zašto je provodio bezbrojne časove baveći se tom malenkušću – i to u najzaposlenijem, najdramatičnijem periodu svoga života, kad je pokušavao da promijeni tok rijeke Arno i kad je bio zauzet umjetničkim dvobojem sa Mikelandelom? Zašto portret nije predat čovjeku koji ga je poručio? Zašto je još bio u Leonardovim rukama kada je ovaj umro?

Odgovor na ova i mnoga druga pitanja naći ćete u sadržaju koji je pred vama, a sada mi samo dozvolite da vam objasnim zašto sam ovu priču napisao u obliku dramatizovane biografije. Dramatizovane, pazite, a ne romansirane biografije. To uopšte nije isto. Drugo je čista izmišljotina. Za neke ljude istorija nije ništa drugo već činjenice, zabilježke o prošlim događajima, uglavnom ratovima, sve vrlo suvoparne i tečne. Za mene, istorija je uskrснуće ljudi, kao i događaja drevnog vremena; kako su govorili, kako su jeli, kako su se molili, kakvi su im bili običaji, pjesme, ljekovi, vjerovanja, radosti i strahovi.

Za početak ću vam samo reći da je sâm Leonardo izrekao ime čovjeka za koga je naslikao portret i time razriješio jednu od najvećih misterija vezanih za njeno ime. Učinio je to javno 1517. godine, kada je već bio starac u sjenci smrti, ali svakako uz ogroman lični rizik. Jedan čovjek ga je zabilježio za potomstvo. To otkriće bilo je toliko nevjerovatno da su se pokoljenja naučnika prepirala oko toga. Danas, u svijetlu opsežnije dokumentacije, shvatamo da je Leonardo govorio istinu. Time je skinuo veo sa nježne i čemerne ljubavne priče i prošaputao nam tajnu Mona Lize. Bezbrojne napomene koje opterećuju ove stranice uvjeriće čitaoca da nijesam žrtvovao istorijsku tačnost u pokušaju da ispričam životnu priču slavne, no malo poznate renesansne dame, kao i životnu priču ljudi koje je poznavala.

(Priredeno prema tekstu iz knjige *Pjera la Mira Život Mona Lize*, Vulkan, 2018, Beograd, str. 7, 8 i 9)

1. Tekst je dio:

1. pogovora knjige
2. književne kritike
3. predgovora knjige
4. dramatizovane biografije

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

2. Napiši puno ime i prezime čovjeka koji je bio djed čuvene Mona Lize.

1 bod

3. Koja dva detalja na portretu Mona Lize su držala posmatrača u zabludi da ona nije bila udata?

1 bod

4. Zaokruži T ako smatraš da je konstatacija tačna i N ako smatraš da nije.

Mona Liza potiče iz porodice trgovaca svilom.	T	N
Leonardo da Vinči je javno izrekao ime čovjeka koji je naručio Mona Lizin portret.	T	N
Mona Liza je rođena 1480. godine.	T	N

1 bod

5. O kom istorijskom i umjetničkom periodu govori Pjer la Mir u svom djelu?

1 bod

6. *I kako to da je Da Vinči slikao tu firentinsku domaćicu, on koji skoro nikoga nije poznao u Firenci poslije dvadeset četiri godine odsustva iz tog grada i nije tražio narudžbine za portrete?*

Prepoznaj dvije riječi u navedenoj rečenici povezane istom glasovnom promjenom, s tim da je jedna primjer izvršene promjene, a druga primjer odstupanja od nje.

Riječ u kojoj je izvršena promjena _____

Riječ u kojoj se odstupa od promjene _____

2 boda

7. Dopuni rečenicu zamjenicom NIKO u instrumentalu.

Godinama nije htio da se druži _____.

1 bod

8. Kako se naziva nauka koja proučava značenje riječi?

1. sintaksa
2. fonetika
3. semantika

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

9. Uoči pogrešno napisanu riječ i napiši je tačno:

rješenje rješiti rješavati rješiv

1 bod

10. Pročitaj tekst, pa odgovori na pitanje.

Oni su skloni posmatranju i osjetljivi su na čulne doživljaje, njihove slike odlikuju detalji, stvarnost ne postoji kao takva nego je odraz čovjekovih psiholoških raspoloženja. Svijet vide u promjeni oblika, izražavaju saznanje da su utisci krhki.

Ko je opisan u tekstu?

1. prosvjetitelji
2. impresionisti
3. realisti

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

11. Napiši kojim funkcionalnim stilovima pripadaju sljedeći primjeri:

A. U okviru kampanje „Govorimo o mogućnostima“ u Biblioteci „Radosav Ljumović“ biće predstavljen audio snimak poezije Dragana Radulovića, jednog od najpoznatijih crnogorskih pisaca za djecu.	B. U tim časovima opšteg uzbuđenja ludilo, kao zaraza i hitar plamen, ide od sobe do sobe, od čoveka do čoveka, i prenosi se sa ljudi na životinje i mrtve stvari. Uznemire se psi i mačke...	C. Korisni efekti aktivne imaginacije izrastaju iz njenog pokušaja da objektivizuje posmatrane nesvesne sadržaje, u budnom stanju, dovodeći ih u odnos sa svjesnom psihom...
--	---	--

- A. _____
B. _____
C. _____

2 boda

12. A) Zaokruži broj ispred djela koje ne pripada grupi.

1. *Derviš i smrt*
2. *Seobe*
3. *Ujka Vanja*
4. *Stranac*

1 bod

B) Napiši zašto ne pripada grupi.

1 bod

13. Ako smatraš da je konstatacija tačna, zaokruži T, a ako smatraš da je netačna, zaokruži N. Obrazloži svoj izbor.

Ono što je Ishak Nurudinu, to je Džem-sultan Ćamilu.

T N

Obrazloženje:

1 bod

Pročitaj odlomak iz romana *Na Drini ćuprija*, pa odgovori na pitanja broj 14 i 15.

Nekad je moj rahmetli otac slušao od šeh Dedije i meni kao djetetu pričao: otkud ćuprija na ovom svijetu i kako je prva ćuprija postala. Kad je Alah dželesanuhu, biva, stvorio ovaj svijet, zemlja je bila ravna i glatka ko najljepša savatli tepsija. To je bilo krivo šejtanu koji je zavidio čovjeku na tom božjem daru. I dok je zemlja bila još onakva kakva je ispod božje ruke izišla, mokra i mehka ko nepečena ćasa, on se prikradi i noktima izgrebi lice božje zemlje, koliko je god mogao više i dublje. Tako su, kako priča kazuje, postale duboke rijeke i provalije što odvajaju kraj od kraja i dijele ljude jedne od drugih i smetaju im da putuju po zemlji koju im je Bog dao kao bašču za njihovu hranu i izdržavanje. Žao bi Alahu kad vide šta onaj prokletnik uradi, ali kako nije mogao da se vraća na posao koji je šejtan svojom rukom opoganio, on posla svoje meleće da pomognu i olakšaju ljudima. Kad meleći videše kako jadni ljudi ne mogu da pređu one haluge i dubine ni da svršavaju svoje poslove, nego se muče i uzalud gledaju i dovikuju s jedne obale na drugu, oni iznad tih mjesta raširiše krila i svijet stade da prelazi preko njihovih krila. Tako ljudi naučiše od božjih meleća kako se grade ćuprije.

14. A) Kako se naziva ova vrsta priče?

1 bod

B) Navedi još jedan primjer ove vrste u romanu.

1 bod

15. Navedi funkciju takve priče u djelu.

1 bod

16. Pročitaj odlomak iz djela *Čiča Gorio*.

Pa dobro, gospodine de Rastinjak, odnosite se prema ovome svijetu onako kako on zaslužuje. Vi se želite uzdići, a ja ću vam pomoći. Istražićete koliko je duboka ženska pokvarenost, izmjerićete širine bijedne muške taštine. Premda sam dosta čitala knjigu ovoga svijeta, bilo je stranica koje su mi ostale nepoznate. Sada znam sve. Što hladnije budete računali, tim ćete dalje stići. Udarajte bez milosti, i svi će vas se bojati. Ne prihvatajte ni muškarce ni žene drukčije nego kao poštanske konje koje ćete ostaviti da crknu na sljedećoj stanici, i tako ćete stići do vrhunca svojih želja.

A) Ko je junakinja koja se obraća Eženu de Rastinjaku?

1 bod

B) Po čemu su njeni savjeti o uspjehu u francuskom društvu slični Votrenovim?

1 bod

Pročitaj odlomak, pa riješi zadatke 17, 18 i 19.

ESTRAGON: Zamisli ovo. (*Podiže ostatak šargarepe, držeći je za patrljak lista, obrće je pred očima.*) Smešno, što je više jedeš, biva neukusnija.

VLADIMIR: Kod mene je to baš suprotno.

ESTRAGON: Šta bi da kažeš?

VLADIMIR: Navikavam se na smeće što više odmičem.

ESTRAGON (*posle dužeg razmišljanja*): Da li je to suprotno?

VLADIMIR: Pitanje temperamenta.

ESTRAGON: Karaktera.

VLADIMIR: S tim se ne može ništa.

ESTRAGON: Nekoristo je boriti se.

VLADIMIR: Svako je ono što jeste.

ESTRAGON: Uzaludno je koprcati se.

VLADIMIR: Suština se ne menja.

ESTRAGON: Nema šta da se učini. (*Nudi ostatak šargarepe Vladimiru.*) Hoćeš da je dovršiš?

17. Napiši naziv djela iz kojeg je uzet odlomak i ime i prezime njegovog autora.

1 bod

18. Obrati pažnju na njihov dijalog. Objasni zašto junaci insistiraju na dijalogu iako ne dobijaju smislene odgovore niti rješavaju dileme.

1 bod

19. Objasni značenje Estragonove konstatacije „Uzaludno je koprcati se.“

1 bod

Pročitaj stihove iz *Kanconijera* i *Santa Maria della Salute*, pa odgovori na pitanja 20, 21 i 22.

1.

Blažena dušo, često se vraćaš meni
da noćima mojim tužnim uteha si
očima tvojim, što smrt ih ne ugasi,
već iz njih nešto besmrtnim sjajem pleni.

Kol'ko sam srećan što moji dani tavni
zbog pojave tvoje vedriji bivaju!
tako mi se znaci opet otkrivaju
lepote tvoje sred boravišta davni'.

2.

U srcu slomljen, zbunjen u glavi,
spomen je njezin sveti mi hram,
kad mi se ona odonud javi,
ko da se bog mi pojavi sam:
U duši bola led mi se kravi,
kroz nju sad vidim, od nje sve znam
zašto se mudrački mozgovi mute,
Santa Maria della Salute.

20. Kojoj epohi pripada:

prva pjesma _____

druga pjesma _____

2 boda

21. Odredi vrstu strofe u prvoj i drugoj pjesmi.

Vrsta strofe u prvoj pjesmi _____

Vrsta strofe u drugoj pjesmi _____

2 boda

22. A) Zaokruži broj ispred dominantnog motiva koji se pojavljuje u obje pjesme.

1. noć
2. bog
3. oči drage
4. mrtva draga

1 bod

B) Šta taj motiv predstavlja lirskom subjektu?

1 bod

23. Na osnovu odlomka i cjelokupne pjesme *Banović Strahinja*, riješi zadatak.

Što bijaše rišćanske gospode,
posjedaše te pijahu vino:
uvrh sovre stari Jug Bogdane,
s desne strane uza ramo svoje
sjede zeta Strahinića bana,
i tu sjede devet Jugovića,
niza sovru ostala gospoda;
ko l' je mlađi, dvori gospodare.
No bijaše do devet šurnjaja,
no šurnjaje dvore uporedo,
dvore svekra silna Jug-Bogdana,
i dvorahu svoje gospodare,
a najviše zeta ponosita;
a sluga im jedna vino služi,
služi vino jednom kupom zlatnom...

A) Navedi razlog ovakvog dočeka Banović Strahinje.

1 bod

B) Koji postupak Jugovića je u suprotnosti sa opisanim dočekom?

1 bod

24. Izaberi film koji si nedavno gledao/gledala ili ti se najviše dopada pa ga predstavi kroz prikaz koji treba da ima do 150 riječi.

Prikaz treba da sadrži:

- osnovne podatke o filmu (naziv, žanr, glumci)
- kratak sadržaj filma
- preporuku za film

Vodi računa o poštovanju normi standardnog jezika.

8 bodova

25. Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala. Oblikuj esej koji sadrži od 250 do 300 riječi.

- Prilikom razvijanja teme, koristi relevantne primjere/podatke uz argumentovanje sopstvenih stavova.
- Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje).
- Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Dan bez interneta

Uputstva za pisanje eseja:

- Objasni značaj interneta u savremenom svijetu.
- Zamisli dan kad je internet „stao“ i opiši ga.
- Da li bi to za čovjeka bio korak naprijed ili nazad?

2. Elementi etnografije u „Gorskom vijencu“

Uputstva za pisanje eseja:

- Navedi osnovne odlike djela (autor, epoha, žanrovska raznovrsnost...)
- Ukaži na običaje, kulturu, tradiciju, razmišljanja naroda u *Gorskom vijencu*.
- U vidu zaključka napiši svoje mišljenje o *Gorskom vijencu* kao umjetničkoj slici naroda i vremena.

13 bodova

